

Supervivents de la Guerra Civil rememoren les pèrdues humanes dels bombardejos del Perelló

Una ruta guiada amb estudiants dona el tret de sortida als actes de record i de recuperació d'espais com el refugi antiaeri de la Panavera

Projectils exposats a l'exposició 'La Rereguarda - Museu de les Guerres del Perelló', al CDI Cal Català. | ACN

El Perelló ha començat a reviure els bombardejos feixistes que els dies 15, 16 i 17 de desembre de 1938 van arrasar este poble del Baix Ebre, causant la mort d'una trentena de persones i destruint mig miler de cases. Una ruta guiada amb els alumnes de l'Institut Blanca d'Anjou ha acabat al Cinema Auditori Victòria on s'ha donat veu a alguns dels supervivents i testimonis. En Florencio, que va perdre la mare soterrada a la runa d'una de les cases que van afonar les bombes, o la Carmeta, que es va salvar pels pèls gràcies a l'avís dels soldats italians, han ajudat a recordar el pànic viscut i la fugida que va emprendre la població cap als masos i refugis.

En Florencio treballava amb una brigada del municipi a la carretera del Burgar, desfent marges i reparant els desperfectes que causaven a la via els camions i furgonetes que traslladaven els morts del front fins al cementiri del Perelló, quan van veure els avions feixistes sobrevolant el municipi. Van sentir les bombes i van tornar cap al poble a veure què havia passat. De camí, el Florencio es va trobar el seu germà, plorant perquè havien matat a la seua mare. Mentre ells tornaven al poble però, la gent feia el camí contrari, a peu, amb carros i carregats amb tot allò que havien pogut salvar de les cases.

En arribar al poble es va trobar al seu pare, gratant amb les mans, desconsolat, la runa del que

havia estat una casa de dos pisos. La seua mare havia sortit a socórrer els seus avis quan va començar el bombardeig però pel camí va trobar una xiqueta petita, la Roseta, i es van acabar amagant dins una casa sota el marc de les escales. No van tenir sort i la casa els va caure a sobre. Els soldats van ajudar amb pales a treure-les i ell només va poder demanar a la Creu Roja una llitera per poder-la dur cap a casa sense vida.

Entrada del refugi antiaeri la Panareva, durant la visita dels alumnes als espais històrics. Foto: ACN

Una altra història és la de la Carmeta, que va tenir més sort. Ella, com moltes altres dones del poble, es reunien per cosir els uniformes dels soldats de la Brigada Garibaldi, formada per soldats voluntaris internacionals, sobretot italians. Aquell dia ajudava unes dones grans a triar blat al carrer quan els soldats les van avisar que l'aviació feixista s'apropava al poble. Com va poder va convèncer les àvies perquè es refugiessin sota les escales d'una casa propera i es posessin un pal a la boca, com els van aconsellar els soldats. Una bomba va caure a tocar d'on eren, la porta va saltar pels aires i van quedar mascarades i sordes per l'explosió. Les àvies van patir algunes ferides al braç i van ser assistides per la Creu Roja. Ella va marxar després al refugi i quan la situació es va calmar, va poder fugir del poble per amagar-se al mas on vivia.

El del Florencio i la Carmeta són dos dels testimonis d'aquells tràgics bombardejos al Perelló, que este cap de setmana es rememoren amb un ampli programa d'actes. Esta tarde de divendres i dissabte al matí es farà també una ruta dramatitzada per diversos escenaris del poble amb la participació del grup teatral Tracamaca Diccionari de Butxaca. Durant esta activitat es podrà visitar, per primer cop, el refugi antiaeri de la Panavera, on no es permet l'accés al seu interior per motius de seguretat. L'espai ha estat recuperat durant les últimes setmanes per l'Ajuntament del Perelló.

També es presentarà 'La Rereguarda - Museu de les Guerres del Perelló', al CDI Cal Català, que obre portes este divendres i es podrà visitar tot el cap de setmana. Allí s'hi recopila material original dels episodis bèl·lics viscuts pel poble amb una especial atenció a la Guerra Civil espanyola. Hi ha

bombes, armament, símbols o indumentàries dels dos bàndols, així com estris de la vida militar i quotidiana de l'època.